

Izšlo je v letu 2016

V preteklem letu je domoznansko zbirko Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka obogatilo 163 novih naslovov knjig, od tega jih je bilo v letu 2016 izdanih 45. Nekaj jih bom v nadaljevanju predstavila.

Jazbar, Erika

Za naš dragi dom in rod : [pogovor z borcem za slovensko samobitnost, državnost in demokracijo]

Ljubljana : Družina, 2016, 229 str.

Knjigo *Za naš dragi dom in rod* je ob 25. obletnici samostojnosti Slovenije izdala založba Družina. V njej se v desetih poglavjih odvija pogovor z Ivanom Omanom, nekdanjim podpredsednikom Demosa in enim od najodločnejših zagovornikov slovenske osamosvojitve. Erika Jazbar, slovenska zamejska časnikarka, in Dejan Valentinčič, pravnik, visokošolski učitelj in avtor znanstvene monografije *Slovenci v Reziji?*, sta s pogovorom želela osvetliti Omanovo politično in družbeno delovanje, njegovo zasebno življenje in osebnost. Po besedah avtorjev ta temelji na vrednotah, značilnih za predvojno Slovenijo – načelnosti, intelektualni poštenosti, spoštovanju bližnjega, iskrenosti in skromnosti. Poleg tega Ivana Omana označujeta kot katoličana in kristjana v pravem pomenu besede ter srčnega domoljuba, človeka pokončne drže, jasnih stališč, ki vedno išče kompromis in strpen dialog.

V pogovorih je Ivan Oman spregovoril o sebi, svojem življenju, veri in Cerkvi, pogledih na slovensko zgodovino, kakor jo je sam doživel v vseh obdobjih, ki jih je preživel; podoživlja svoje otroštvo, govori o Zmincu, kakršne-



ga ni več, o tem, kako je postal kmet, svojih starših in družini. Pripoveduje, kako je doživel 2. svetovno vojno, sprejemal novo Jugoslavijo in o svojem prizadevanju za izboljšanje položaja kmeta. Pojasnjuje vrsto vprašanj o nastajanju in ustanavljanju Slovenske kmečke zveze, oblikovanju in razpadu koalicije Demos, delovanju predsedstva, dogajanju v času plebiscita in razglasitve samostojnosti ter svojem poslanskem mandatu v stranki SKD. Razloži nam svojo politično biografijo, v veliki meri pa razkriva tudi sebe – svoja načela, stališča in poglede, vrednote, upe in (ne)obžalovanja. Njegovi odgovori so neposredni, jedrnati, jasni, brez odvečnih besed in sprenevedanj.

O Ivanu Omanu so v knjigi nekaj besed zapisali tudi slovenska zgodovinarja in publicista Stane Granda in Andreja Valič Zver, Marko Kremžar, argentinski Slovenec, gospodarstvenik in literat, slovenska političarka Mojca Kucler Dolinar, duhovnik Jože Kopeinig, dolgoletni predsednik Mohorjeve družbe v Celovcu, evropski poslanec Franc Bogovič in duhovnik Jože Miklavčič.

Pregl Kobe, Tatjana

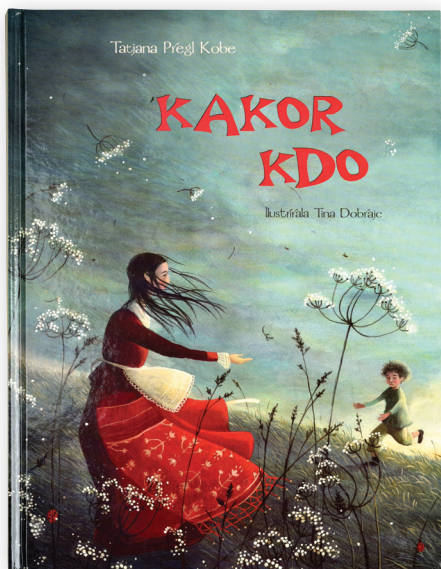
Kakor kdo

Jezero : Morfemplus, 2016, [25] str.

V našo domoznansko zbirko smo v preteklem letu dobili kar 4 slikanice, ki jih je ilustrirala Škofjeločanka Tina Dobrajc, akademska slikarka. To so pravljica *Dve želji* v kateri avtorica Helena Kraljič pripoveduje o dveh konjih in njihovih skrivnih hrepenenjih, zbirka pesmi za otroke *Kakor kdo* pesnice Tatjane Pregl Kobe, poučna zgodba *S kozo Kiko v gore*, mladinske pisateljice Mojiceje

Podgoršek, ki nas na hudomušen način pouči o tem, kako se podati v gore in kaj se ti lahko zgodi, če nisi dovolj dobro pripravljen, ter vedno aktualna zgodba o mladem človeku, ki si želi v širni svet in ga na njegovi poti do uspeha preganjajo strahovi, dvomi in težave, z naslovom *Šivilja Ajda*, ki jo je napisala Karen Soklič.

Tina Dobrajc, rojena leta 1984 v Kranju, živi in ustvarja v Škofji Loki. Leta 2007 je diplomirala na Oddelku za slikarstvo na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je leta 2011 zaključila tudi magistrski študij pod mentorstvom Hermana Gvardjančiča. Leta 2011 je bila nominirana za nagrado ESSL (nagrada ESSL



ART AWARD CEE je namenjena mladim umetnikom v Bolgariji, na Češkem, Hrvaškem, Madžarskem, v Romuniji, na Slovaškem in v Sloveniji, ki v svojem delu iščejo nove smeri), leta 2015 je prejela priznanje Riharda Jakopiča za mlade umetnike. Od leta 2014 se poleg slikanja intenzivno ukvarja tudi s knjižno ilustracijo.

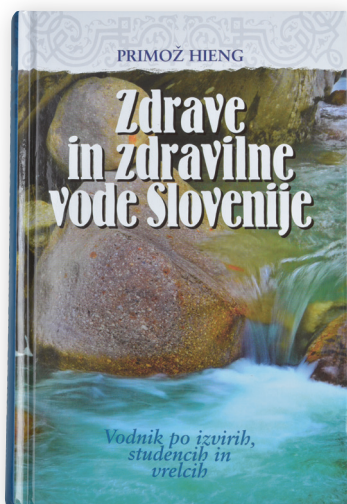
Likovna govorica v slikarstvu Dobrajčeve se po vsebinski plati kaže tudi v njeni ilustraciji. Njeno slikanje zajema trpke motive, tesnobno ozračje, presunljive in tragične like, preveva ga večno iskanje dvojnosti med svetlobo in temo, med življenjem in smrtjo, med dobrim in slabim. Tudi pri ilustraciji so njene človeške in živalske figure izrisane z veliko mero realizma, postavlja pa jih na mrakobna ozadja sivo črne barvne skale – v temačne interjerje, megleno pokrajino ali skrivnostni nočni gozd. Vendar se zdi, da je v vsaki kasnejši slikanici več svetlobe, optimizma in otroške miline. Pokrajina je lahko še vedno malce skrivnostna, a temino noči preglasijo hudomušnost figur, toplota luči in živahnost drobnih detajlov. Skozi mrak se zableščijo žarki jutranjega sonca, morska pena na razburkanem morju, mehki živalski kožuški ali bela poškrabljena oblačila. Za še večji simbolični poudarek pa ilustratorica izriše zanjo tako značilno sled živo rdeče barve – enkrat v podobi plapolajočih trakov papirnatega zmaja, drugič v cvetovih maka na pšeničnem polju pa v mamljivih češnjah na vrhu smetanove torte, robu nogavic v težkih zimskih škornjih ali drobnem cvetličnem potisku blaga. Večje površine rdeče pljuske tudi na obleke in pokrivala pravljličnih junakov, na dežnik, ki se prebija skozi sivino deževnega dne ali jadro ladje sredi razburkanega morja. Z njo vnese otroško nagajivost, pravljličnost, estetski poudarek, zagotovo pa gre tudi za neko intimno simboliko ilustratorke, ki je rdeča nit tudi njenega slikarstva.

V vsaki risbi, ki v veliki meri spominja na slikarsko umetnost Tine Dobrajc, se zaveda, da je tudi tu, poleg predložene pripovedi hkrati ilustratorčina zgodba, njena navezanost na naravo, ljubezen do živali, njeni spomini na otroštvo, strahovi in dvomi, njeno upanje, njena domišljija. Prav zato je Tina Dobrajc tako izvirna ilustratorica, njene podobe pa tako sveže in večplastne.

Hieng, Primož

Zdrave in zdravilne vode Slovenije : vodnik po izvirih, studencih in vrelih
Brezovica pri Ljubljani : Harlekin No. 1, 2016, 280 str.

Voda je poleg ognja, zemlje in zraka ena od štirih prvinskih elementov. Je izvor, prasnov in zibelka življenja. Z nami je od začetka našega planeta. Od rojstva do smrti vsakega živega bitja. Moč vode je bila v vseh zgodovinskih obdobjih, pri različnih ljudstvih na vseh koncih sveta vedno izjemno cenjena in spoštovana. To lahko razberemo iz mitov, legend, verovanj in obredov. Vse velike civilizacije so nastale ob velikih rekah, saj ima voda osrednjo vlogo na vseh področjih človeškega življenja, preživetvenem, socialnem in kulturnem. Človek jo je skušal ukrotiti in si jo prikrojiti za lastne potrebe. Predvsem njeno silno moč, katere uporaba je vodila



do prvih tehniških izumov že v času najstarejših visokih civilizacij. Voda je vseobsežni gradnik življenja, a hkrati lahko podira in uničuje, lahko očiščuje in zdravi.

O vodi in njeni moči piše novinar in fotograf Primož Hieng. Zadnja leta se posveča raziskovanju zdravilnih in blagodejnih energij, izdal je že dva vodnika na to temo. Svoje raziskovanje zdravih in zdravilnih vodnih virov je v preteklem letu predstavil v knjigi *Zdrave in zdravilne vode Slovenije : vodnik po izvirih, studencih in vrelih*. Na območju Slovenije so namreč številne vode, ki se ponašajo s kakovostjo, starostjo in imajo blagodejne zdravilne lastnosti oziroma učinke; nekatere od njih naj bi koristili že Rimljani.

Primož Hieng je v svoji knjigi popisal kar 100 vodnih virov – vse od Kotelja na Koroškem do vrelec v koritih Tolminke, od porečja Krke do izvirov v okolici Ljubljane, term v Snoviku, Tuhinjske doline in naprej proti severovzhodni Sloveniji, kjer so zdrave in zdravilne vode še posebej številne.

Na škofjeloškem področju imamo termalni vrelec Kopačnica, ki izvira nad Hotavljami v Poljanski dolini, pri kmetiji Topličar. Prvič je omenjen že v loškem urbarju iz 17. stoletja, konec 19. stoletja pa so o njem večkrat pisali v *Kmetijskih in rokodelskih novicah*. O Kopačnici piše tudi France Planina v svojem delu *Škofja Loka s Poljansko in Selško dolino*, izdanem leta 1976. Vode v termalnem vrelcu Kopačnica naj bi bilo dovolj za pravo zdravilišče. Občini Gorenja vas - Poljane je že uspelo najti ustreznega zasebnega partnerja, ki naj bi v prihodnjih letih zgradil naselje, naravi prijazno obliko visokega turizma z lesenimi bivaki, s spremljajočim programom in z javnim kopališko-rekreacijskim delom.

Tudi Selška dolina slovi po zdravilni vodi. Zdravilni izvir studenca, ki teče po brežini nad cesto v Zalem Logu, izvira pod cerkvico Loretske Matere božje v Suši. Nastanek cerkve v Suši naj bi bil, v skladu s pobožnim izročilom, povezan s čudežnim dogodkom. Tudi kasneje naj bi bilo veliko ljudi, ki so se priporočali Materi Božji v Suši, uslišanih in še danes na ta kraj hodijo romarji. Niže pod cerkvijo stoji kapelica s kipom Marije Brezmadežne, pod katero teče studenec, ki ga imajo mnogi za zdravilnega. Predvsem naj bi blagodejno vplival na oči in zdravil alergije. Posebnost vode je, da je brez bakterij, shranjena v čisti posodi pa ostane kristalno čista več mesecev. Domačini pravijo, da studenec ne usahne niti ob največji suši.

Vodnik vsebuje fotografije in opise vodnih virov, v katere so zajete tudi geografske in geološke značilnosti področij. Ob njih spoznamo zgodovino krajev in podrobnosti, ki so bile zapisane že v Valvazorjevi *Slavi vojvodine Kranjske*. Poleg tega knjiga služi kot namig za obisk bližnjih znamenitosti, dodane so tudi informa-

cije o oddaljenosti od večjih mest in imena gostišč, kjer se popotnik lahko okreпча.

Knjiga bi bila po moje še bolj uporabna, če bi bili, zaradi boljše preglednosti in orientacije, vodni viri naštetih znotraj regij Slovenije oziroma umeščeni na zemljevid Slovenije.

Bogataj, Anton

Kronika vasi Stara Oselica in vasi Hobovše

Škofja Loka : samozaložba, 2016, 298 str.

Kronika vasi Stara Oselica in vasi Hobovše je ljubiteljsko pisanje avtorja Antona Bogataja. Želel je izvedeti čim več o ljudeh, ki so nekoč živeli v teh krajih, o mladih, ki so odhajali za delom in boljšim življenjem v druge dežele, o tistih, ki so padli v vojni in po njej, o njihovih številnih otrocih in usodah, ki so jih doletele. Stara Oselica je rojstna fara njegovih prednikov, njena cerkev pa že od nekdaj središče njihovega verskega in družabnega življenja. Avtor je osnovne podatke o hišah in ljudeh obeh vasi črpal iz oseliškega cerkvenega popisa *Status animarum*, številne zanimivosti o življenju in delu vaščanov pa pridobil iz pripovedovanj starejših faranov. Mnogi so avtorju knjige dali tudi dragocen slikovni material, zaradi česar je kronika za bralca še bolj zanimiva in ima večjo dokumentarno vrednost.

Časovno se je avtor omejil na čas od leta 1753, ustanovitve oseliškega vikariata, do današnjih dni. Na tem področju so seveda že prej živeli prebivalci, o katerih poročajo že srednjeveški urbarji. Kasnejši (od leta 1501) vsebujejo celo sezname imen podložnikov loškega gospodstva v vsaki od vasi. Urbar cerkve sv. Pavla v Oselici iz leta 1785 pa daje podatke o gospodarskem stanju fare, saj so v njem popisani lastniki kmetij in njihove dajatve med leti 1785 in 1865. Zgodovinarji trdijo, da so najstarejše kmetije v Oselici Na Jezerc, Pr Homovc, Pr Mežnarju, Pr Kumru, Na Preski, Pr Škrbinu in V Jezeršk, nastale so ob koncu 16. ter v začetku 17. stoletja, ko je kolonizacija hotaveljskega ozemlja dosegla svoj višek.

V knjigi so zapisi o hišah in stanovalcih, ki temeljijo na spisku imen in priimkov posestnikov Stare Oselice in Hobovš, ki ga je 11. 11. 1899 Županija Oselica poslala Župnijskemu uradu Stara Oselica. Na njem so tudi domača imena in stan posameznih družin. Vseh opisanih hiš v obeh vaseh je 62. Avtor je izpustil tiste, ki so propadle, tiste, ki so porušene oziroma tiste, o katerih ni pridobil dovolj verodostojnih podatkov.

